

пошук потенційних інвесторів та кредиторів; інтегрування в агропромислові та кооперативні формування для вирішення проблем виробництва і раціонального використання врожаю. Все це, в комплексі, сприятиме ефективному функціонуванню внутрішніх і зовнішніх ринків соняшнику та продуктів його переробки, а також попередить можливі подальші руйнівні процеси в галузі.

ВИОКРЕМЛЕННЯ СЕЗОННИХ ЗАКОНОМІРНОСТЕЙ РУХУ ЦІНИ НАСІННЯ СОНЯШНИКА В УКРАЇНІ

*Лобас В.С., к.е.н.,
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

Розвиток аграрних підприємств в сучасних умовах потребує прогнозованого середовища та передбачуваних умов ведення бізнесу. Однією з перешкод розвитку аграрного бізнесу є висока волатильність ціни продукції, що виробляють сільгоспідприємства. Непередбачувані коливання ціни створюють середовище в якому неможливо точно прогнозувати фінансовий результат діяльності підприємств, суттєво збільшують ризики неповернення інвестиції. Короткострокові збільшення ціни на продукцію сільгоспідприємств не сприяють збільшенню вкладень у сільське господарство, однак спричиняють збільшення цін на продовольство, негативно впливаючи на рівень життя споживачів [1]. Короткострокові зменшення цін на продукцію навпаки значним негативним чином впливають на роботу підприємств, змушують продавати основні засоби, поголів'я тварин, навіть можуть спричинити до банкрутств у зв'язку з нездатністю підприємств отримати виручку у запланованому обсязі та розрахуватися з боргами в повному обсязі. Тому набуває актуальності необхідність визначення закономірностей змін цін, побудова моделей прогнозування цін.

Проблемам ціноутворення та волатильності цін на ринках аграрної продукції приділяється чимало уваги як вітчизняними так і закордонними науковцями, отже існує чимала наукова база. Серед провідних розробників цієї теми можна виділити П.Т. Саблука, С.М. Квапу, В.П. Кодацького, М.Х. Кассіді, Й. фон Брауна та Г. Таддеса. Однак ґрунтовному аналізу волатильності цін на внутрішньому ринку насіння соняшнику України приділено недостатньо уваги

Підприємець при вкладенні коштів у бізнес орієнтується на

очікувану прибутковість вкладення. У випадку із сільським господарством у час вкладення коштів, у березні-квітні під час посівної, потрібно спрогнозувати ціни реалізації продукції та оцінити ефективність вкладень, здатність підприємства за рахунок вирощеної продукції розрахуватися з кредиторами по залученим коштам в жовтні. Оцінимо рівень непередбачуваності порівнявши максимальні і мінімальні ціни на насіння соняшнику протягом року. Так в 2008 році максимальна ціна була вища за мінімальну в 1,68 рази. Що відображає неможливість точного прогнозування і свідчить про високий ризик бізнесу. Протягом останніх двох років у 2010 році та 2011 році максимальна ціна протягом року перевищувала мінімальну лише на 19% та 18%. Що ми пов'язуємо зі значними обсягами врожаю насіння соняшнику в ці роки 6,8 млн. т. у 2010 та 8,7 млн. т. у 2011 р.

У зв'язку з тим що пропозиція насіння соняшника на ринку різко збільшується під час збору врожаю та є мінімальною під час літніх місяців є відчутні сезонні коливання, що є звичайним у сільському господарстві і сезонний чинник потрібно враховувати. На підставі даних про ціни на насіння соняшнику по місяцях року за період з 2004 по 2011 роки побудуємо криву що відображає середній рух ціни протягом року. Аналізувати пікові збільшення або падіння цін є доцільним відносно цієї лінії тренду, щоб виключити з аналізу вплив сезонних факторів.

Власні розрахунки на підставі даних Державної служби статистики України [2].

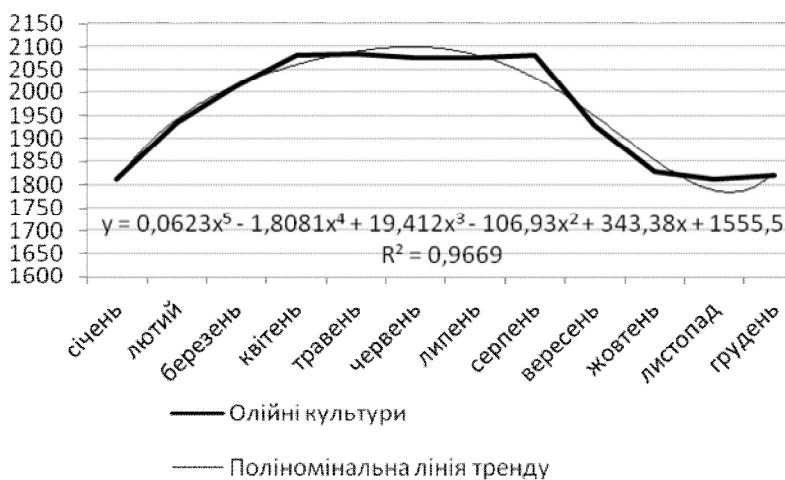

Рис. 1. Середня ціна протягом року на насіння соняшнику протягом 2004-2011р.

Як бачимо даний тренд відповідає і теоретичним міркуванням. Так ціни є мінімальними в листопаді, в час коли пропозиція є максимальною, та максимальними в липні-серпні коли врожай минулого року вже використано на переробку, експорт та споживання. Максимальна ціна лише на 17% переважає мінімальну.

Кожен рік уряд дає рекомендацію не продавати продукцію одразу і дочекатись вищих цін, розглянемо доцільність для виробника зберігання продукції на елеваторі для подальшої реалізації. Зберігання насіння соняшника на елеваторі коштує 30 грн. за тону на місяць. Також аграрні підприємства мають кредити, які можуть погасити достроково і економити на відсотках за кредит, або в результаті реалізації продукції з'являться вільні кошти, які можна буде розмістити в інший бізнес або на депозит, приймемо для розрахунків відсоткову ставку на ці кошти 20%, що складе в місяць 29,87 грн. з тони. Таким чином реалізувавши продукцію за мінімальною річною ціною в листопаді підприємство отримає 1792 грн. з тони, не понесе додаткових витрат на зберігання та кредит. Протримавши до лютого виручка складе 1943 грн./т. мінус 90 грн./т. зберігання, 89,63 грн./т. відсотки за кредит, що складе чистими надходженнями 1763 грн./т., або на 29 грн./т. менше ніж в листопаді. В червні реалізуючи продукцію за максимальною річною ціною 2100 грн./т. з урахуванням витрат на зберігання та кредит надходження коштів буде меншим ніж при реалізації в листопаді на 111 грн./т.

Виходячи з результату наведеного вище аналізу можна рекомендувати виробникам реалізувати насіння соняшнику одразу під час збору врожаю, або по короткостроковим форвардним контрактам ще до збору врожаю в серпні, як пропонують провідні переробними олії та трейдери. Також виявлено, що збільшення обсягів виробництва в Україні позитивно впливає на стабільність цін. Однак інші фактори можуть значним чином спричинити різке коливання цін, як біло в 2008 р., при непоганому врожаї в 6,5 млн. т. у зв'язку з фінансово-економічною кризою були зафіксовані максимальні перепади цін протягом року.

Література.

1. Положение дел в связи с отсутствием продовольственной безопасности в мире. Официальный сайт ФАО. <http://www.fao.org/publications/sofi/ru/>.

2. Державний служба статистики України. Офіційний сайт. <http://www.ukrstat.gov.ua/>